

L'AVENTURA DE LA

LECTURA

DELS TEUS FILLS

Lectura tendresa

Lectura il·lusió

Lectura descobriment

Els dubtes dels pares

L'AVENTURA DE LA LECTURA

DELS TEUS FILLS

3 L'aventura de la lectura, per Ana Garralón

4-5 Les revistes infantils:
un projecte educatiu

6-9 Lectura tendresa d'1 a 3 anys

- ✓ En Dani ho viu!
- ✓ 10 idees útils per a mares i pares
- ✓ Els esglaons d'un conte
- ✓ Com explicar-lo

10-13 Lectura il·lusió de 4 a 6 anys

- ✓ A la conquesta del castell
- ✓ Monstres, bruixes i companyia
- ✓ El bo i el dolent dels contes de por

14-19 Lectura descobriment de 7 a 9 anys

- ✓ Recomanacions per a primers lectors
- ✓ La lectura comprensiva
- ✓ Els dubtes dels pares

BAYARD REVISTAS. S. A. Domicili social: Alcalá, 261-265, edifici 4, planta 1a. 28027 Madrid. Tel.: 91 405 70 10. Fax: 91 405 53 51. Web: www.bayard-revistas.com. **Delegació a Barcelona:** Bayard Revistas. Apartat de correus 20036/Codired 0827094. 08024 Barcelona. **Atenció al Subscriptor:** 93 218 24 76. **Conseller Delegat:** Emmanuel du Boisbaudry. **Col·laboradors:** Isabel García Olasolo, Javier Sanz, Virginia González i Cristina Saiz González. **Directora d'Art:** Lucía Molina. **Director de Vendes:** José Félix Rodríguez. Tel. 91 405 70 31. Adreça electrònica: jfrodiguez@bayard-revistas.com. **Directora financera i Atenció al Client:** Marina Vilaplana. © Bayard Revistas 2019.

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquesta revista, ni el seu tractament informàtic, ni la transmissió a través de cap manera o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

L'aventura de la lectura

En gairebé totes les memòries d'escriptors, científics i intel·lectuals apareix algun capítol dedicat a la importància de la lectura en les seves vides. Bàsicament, parlen de quant els va impressionar saber que el món era més gran que la seva petita vida quotidiana.

En tots els casos, tenien uns quants llibres, o una biblioteca, o un adult que els llegia o proporcionava lectures. Podien ser llibres de ciències, revistes, literatura o, fins i tot, un diccionari. Però tots coincidien que aquest descobriment els va fer voler llegir més.

Des de fa anys sabem que la lectura funciona per contagi. Llegir a casa, veure llegir, llegir de tot, llegir en veu alta, tenir llibres, triar-ne en companyia, conversar, escoltar i acompanyar. D'això se'n diu llegir per plaer. No és suficient emmarcar la lectura dintre de les activitats escolars. Llegir abans d'anar-se'n a dormir és un dels moments que més s'estimen els petits i és un instant que crea un vincle emocional important entre adults i nens.

La necessitat d'històries és innata en l'ésser humà. Llegim per desenvolupar la fantasia, per explorar la imaginació, per conèixer el món i viure altres vides. La capacitat d'empatia que ofereix una lectura no s'assoleix amb altres arts. També llegim per despertar l'esperit analític, per ser millors ciutadans i per estar informats.

El futur serà d'aquells que siguin capaços de llegir d'una manera crítica, però també d'aquells que siguin capaços de gaudir amb una bona història. És molt senzill. Només cal que ara obriu un llibre o una revista i que assegueu un nen o una nena al vostre costat.

Ana Garralón

Premi Nacional de Foment de la Lectura 2016

Les revistes infantils: un projecte

Quines són les set característiques fonamentals que constitueixen les bases d'una revista infantil? Per a quin projecte educatiu? I, per tant, quin ús en podem fer a l'aula?

Són innombrables les vegades que els docents anomenen "llibre" una de les nostres revistes. Com si l'especificitat de la premsa infantil i juvenil s'hagués dissolt lentament en la vasta producció cultural destinada als infants. I no obstant això, quantes diferències i quanta complementarietat hi ha entre la premsa i el llibre infantils! Ara bé, el lector de premsa no neix, es fa. Cal aprendre a llegir un diari o una revista, igual que s'aprèn a llegir un llibre.

Els nens que tenen la sort de poder descobrir l'ús de la premsa gràcies als diaris concebuts especialment per a ells tenen moltes més probabilitats de continuar llegint la premsa quan siguin adults. I en el món en què vivim, tenim la necessitat d'una premsa viva i forta i, per tant, també de lectors de premsa!

Aquest article pretén fer una petita crida d'atenció esbossant els contorns d'aquesta identitat desdibuixada i, d'aquesta manera, fer palesos alguns dels beneficis que aporta als alumnes el contacte amb les revistes infantils i juvenils.

L'amic que s'assembla a nosaltres

La revista, en primer lloc, intimida molt menys que un llibre. La dobleguem, l'arruguem, hi escrivim, l'estripem... En resum, ens la fem nostra, és

una prolongació de les nostres mans. La comprem en un espai molt menys sacralitzat que el de la llibreria, en un lloc popular, ancorat en la nostra vida quotidiana, entre l'aminadures, dècims de loteria i anuncis breus.

Només per això s'hauria de situar en un nivell més baix en la jerarquia de productes culturals? És clar que no. Agafa de la mà aquells que estan més allunyats de la lectura, convida els que a vegades se senten intimidats pel llibre i els introdueix en la lectura per una altra porta, acompanyant-los amb delicadesa cap al món de la paraula escrita. Condueix a la lectura. Una revista crea lligams al llarg del temps. Un llibre és una història d'amor, una fiblada, un flaix per un títol, per un autor o per una portada...

La revista és una història d'amistat, una cita periòdica que inspira confiança. Fa que el nen obri la bústia esperançat, li agrada perquè se sent identificat i sap que, en el fons, ella també l'estima. De fet, s'hi confessa com si fos un amic. En són una prova els centenars de cartes que reben cada setmana les pàgines del "Correu dels lectors" de les revistes per a nens i joves.

És habitual trobar un antic lector de *Tiroliro*, ja adult, que recorda de memòria les històries que devorava. I què dir de les reaccions hostils d'al-

guns adolescents o adults quan s'hi introdueixen canvis: un logotip innovador o la desaparició d'un personatge i l'aparició d'un de nou, més adaptat a l'època, fa que la nostàlgia de la infantesa surti a la superfície. Això demostra que hi ha un lligam afectiu que no es deteriora amb el pas dels anys.

Objectiu: llegibilitat i qualitat

La revista posa el lector al centre. Això vol dir que s'adreça als nens d'avui i no als d'ahir. Que respon a les necessitats de la vida dels nens aquí i ara. Per això el contracte de lectura i la línia editorial de totes les revistes estan en contínua evolució. Per exemple, un número de *Popi* de la dècada de 1990 tenia l'objectiu d'estimular els nadons. Però els nadons de la dècada de 2010 ja estan prou estimulats... allò que necessiten és que els ajudem a tranquil·litzar-se, que els guiem i donem sentit al bombardeig d'estímul als quals estan sotmesos. Són projectes educatius diferents que requereixen una forma i unes seccions diferents.

La revista s'adreça a tots els nens. Té l'obligació de no deixar ningú pel camí. Els equips de redacció s'asseguren que no es dirigeixi als fills d'uns lectors en concret, ni al nen o la nena que van ser, sinó a tots els nens, tenint en compte les grans diferències cul-

educatiu

turals, socials, educatives i cognitives. El seu objectiu és ser atractiva, llegible i accessible sense renunciar a la màxima qualitat científica, literària i cultural.

Un espai de trobada

La revista crea relació. El lector s'hi troba amb altres de la seva mateixa edat, és un mirall de si mateix i dels altres. La lectura d'una revista es comparteix amb els amics o amb altres nens de la mateixa edat que la llegeixen "com jo, encara que no els conegui". És un lloc de trobada. La premsa infantil i juvenil també és una porta oberta a un altre lloc, més enllà d'un mateix. Com és lògic, les pantalles, la televisió i internet també fan aquest

paper de finestres obertes a espais nous, però la revista amplia el camp de visió del nen partint sempre del seu propi punt de vista. En aquest sentit, no li ensenya el món, sinó que li proposa relacionar-s'hi. Li permet no tan sols conèixer, sinó comprendre.

Una obertura al món social

La revista ajuda els nens a convertir-se en ciutadans. La comprensió d'un món complex però apassionant i el despertar de l'interès que nodreix la curiositat natural dels joves va acompanyat de la creació d'una confiança en si mateix. Per això, gràcies a la mirada oberta que dirigeix sobre l'altre i sobre el món, la revista permet als

lectors convertir-se en actors involucrats en la societat. En identificar-lo en la categoria de "lectors de...", fa que el lector existeixi socialment i el situa en una dimensió col·lectiva. En apel·lar al seu imaginari, l'invita a somiar un món de demà diferent i, per tant, el posa en la posició de canviar-lo en el futur.

La revista convida a créixer. Prenguem l'expressió de Stendhal per definir la seva visió de la novel·la –"un mirall que passegem al llarg d'un camí"– i apliquem-la a les revistes infantils i juvenils. Aquest mirall anima els petits lectors a calçar-se les botes de set lleugües i créixer per sortir a recórrer els camins de la vida... i de la lectura. ■

La lectura tendresa

A un nadó que comença a fer les primeres passes per la vida el podem ajudar a fer les primeres passes per la lectura:

oferim-li llibres perquè els miri, els toqui, els xucli o els mossegui, i expliquem-li els primers contes amb paciència i tendresa. Durant tota la seva vida associarà la lectura a aquests moments.

d'1 any
a 3 anys

En Dani ho viu!

Quan hi ha un conte, entre un nadó i la mare o el pare es produeix una comunicació molt rica. La mare d'en Dani (20 mesos) en parla...

B. I. B.

En Dani gateja per la moqueta. Jo sec a terra, a prop seu. De sobte, es posa dret, se'n va a la caixa de les joguines i agafa un conte. Molt decidit, me'l posa a les mans amb una ordre muda, taxativa, que jo endevino de seguida: "Llegeix!". Observeixo encantada. "El petit Leo espera el seu pare, quan el vegí venir s'amagarà corrents". En Dani s'ha situat entre el conte i els meus braços i enganxa el nas a la pàgina.

El riure d'en Dani

El meu fill assenyala amb el dit allò que més li interessa: la mona de peluix del nen, que també espera el pare d'en Leo asseguda al costat de la finestra. En Dani riu. Què li fa tanta gràcia de la mona? Em pregunto si en Dani difereix d'un ésser humà d'un nino.

Em pren el llibre d'una estirada, el saceja i me'l torna a donar: "Segueix!", m'indica amb el cap. Ell sap que si es mira aquest petit objecte, el llibre, jo li descobriré tota la història.

Continuo: "En Leo bufa sobre el vidre. Ooh, ara sembla que hi ha boira!". Crec que és difícil que entengui què és "la boira", encara que es vegi a la il·lustració. Però en Dani no està gens amoïnada i repeteix: "Oooh!". Està fascinat pel so "o" i posa la boca molt rodona per pronunciar-la. Després, bufa com una locomotora fins que ens entra el riure a tots dos. "En Leo neteja el vidre ràpidament per veure si arriba el pare".

En Dani passa la pàgina, té pressa per saber què més passarà. Però la imatge ha canviat. Ara tenim en Leo darrere de la finestra, com el veuria el seu pare

des del carrer. El canvi de pla l'ha desorientat, i passa a la pàgina següent.

Això es complica...

Però el pare no arriba. En Leo diu: "Oooh, ha sortit la Lluna! I el meu pare, on és?".

En Dani deixa anar un raig de paraules. Està inquiet. I si no torna? És que en Leo (o en Dani) ha estat dolent avui i per això el seu pare no arriba?

En Dani s'esmuny com un gat i em deixa plantada per llançar-se a sobre de les seves joguines. És clar que la lectura s'ha acabat. Quina llàstima, m'hauria agradat arribar fins al final perquè el nen no s'hagués quedat amb aquesta sensació d'angoixa! Però no he d'insistir. Després m'adono que en Dani juga a amagar les joguines i a trobar-les amb un "oh!" de sorpresa.

Em sembla que intenta superar aquest "mal moment". Sí, al cap de pocs minuts, em torna a portar el conte... A l'última pàgina, exclamo: "Aquí hi ha el pare!", cosa que en Dani ja havia descobert gràcies a la il·lustració. Quin descans! Per a mi, per a en Dani... i per a en Leo, que es posa a córrer amb la seva mona a la mà. Perquè a en Leo no li basta que el seu pare hagi arribat, vol jugar a fet i amagar. Ara, el pare (que ha estat "amagat" tant de temps) haurà de buscar-lo a ell.

Una altra vegada!

Després de tantes emocions, en Dani s'ha quedat adormit sobre el meu pit, amb el conte a la mà. Em sento satisfeta de la sessió de lectura perquè sembla feliç. Però en Dani és incansable. Obre un ull, em dona el conte i em mana a la seva manera, sense paraules:

10 idees útils per a mares i pares

1. Quan llegeixis un conte al teu fill o filla, pren-te el temps que calgui.
2. Seu-lo al teu costat. Lectura i tendresa unides.
3. Quan et demani que li llegeixis un conte, no el facis esperar. Atén-lo tan aviat com puguis.
4. No li imposis una lectura si no en té ganes.
5. No canviïs les frases d'un conte que ja has llegit. A l'infant li agrada escoltar exactament la mateixa història, ho necessita així.
6. Durant la lectura, no et saltis les paraules que et semblin massa difícils per a ell o ella. Li permetran ampliar el seu vocabulari. I les paraules "misterioses" alimentaran la seva imaginació.
7. No li expliquis tot el que passa a la imatge. Deixa que ho descobreixi.
8. Permet que toqui els seus llibres tant com vulgui, encara que els faci malbé. Però abans ensenya-li a estimar-los. A poc a poc aprendrà a respectar-los.
9. Encara que estiguis convençut que el teu fill és superdotat, no vulguis ensenyar-li a llegir ara. És un ensenyament que té el seu moment i no s'han de saltar etapes.
10. Per als teus fills i per a tu, la lectura ha de ser un plaer compartit.

les: "Llegeix!". Una altra vegada? "No prefereixes un altre conte, tresor?". Vol exactament el mateix. Fins a tal punt, que quan m'equivoco en llegir i dic: "Aaaah, ha sortit la Lluna!", en Dani em corregeix empipat: "Oooh! Oooh!". No puc canviar ni una sola lletra. ■

Els esglaons d'un conte

B. I. B.

Què és "llegir" per als menuts? Quins llibres triem per a ells? Quines característiques han de tenir les il·lustracions?

En primer lloc, per a un infant, "llegir" és reconèixer. Veu els objectes reals, els coneix. Però quan mira les imatges d'un llibre i comença a identificar els objectes, està desenvolupant una activitat mental molt més elaborada, perquè allò que té al davant no és l'objecte, sinó la seva representació. Ha entrat en el simbòlic. Un esglaó importantíssim que li permetrà passar a la paraula escrita.

Després, reconèixer-se

"Llegir" és també identificar-se amb un personatge, implicar-se afectivament amb ell, ser capaç de comprendre allò que diu i de fer pròpies les seves vivències. Els menuts perceben molt bé un contingut elemental, essencialment afectiu. Veuen que el personatge riu, plora, sent... Les moixaines del pare Os tenen el poder de commoure'ls.

El simbolisme

"Llegir" una imatge és també tenir accés a un conjunt de convencions gràfiques. Per exemple, representem l'aigua amb una taca blava. I els nens, als 2 anys i fins i tot abans, ja són capaços d'imaginar l'aigua veient un senyal gràfic que la representa.

El valor de les imatges

Però accedir a la lectura d'imatges no és una tasca d'un dia i depèn del desenvolupament intel·lectual i afectiu de cada nen, i també de l'estimulació que rep. Tots són diferents, però viuen etapes similars. A un nen de 18 mesos no li podem donar un llibre amb dibuixos complicats.

Allò escaient serà un llibre amb il·lustracions que no presentin dificultats de percepció. És a dir, un tema central amb imatges completes i netes en un escenari clar, comprensible i no excessivament gran. Aquests imperatius no tenen per què condemnar les il·lustracions a la pobresa. Hi ha molts il·lustradors que conjuguen molt bé la simplicitat amb la bellesa, l'expressivitat, el moviment, l'humor, la varietat...

El fil de la història

Els primers llibres per als primers "lectors" són llibres fonamentalment d'imatges que a penes contenen una història. Aquestes lectures d'imatges que es miren, es parlen i es comenten entre nen i adult constitueixen una etapa important que demostra que hi ha diferents possibilitats d'utilitats dels llibres en edats molt primerenques. Però la verdadera lectura d'un llibre d'imatges, en un "esglaó" més amunt, implica passar per la llengua escrita: escoltar els textos, encadenar i comprendre la història d'un mateix personatge que apareix a cada pàgina en diferents moments de la peripècia i suposar allò que passa entre imatge i imatge "omplint forats", és a dir, els moments de transició que no tenen il·lustració, però que són completament necessaris en la lògica del conte.

Establir una relació entre les vinyetes, imaginar els "buits", articular les escenes representades i, sobretot, donar a tot plegat un sentit únic és la missió del text o de la paraula de l'adult que instintivament fa comen-

taris quan comparteix el llibre amb el nen, contempla una imatge i passa la pàgina per veure la imatge següent. La presència del text canalitza la lectura i redueix les possibilitats quasi infinites d'interpretació de la imatge perquè cada part s'entengui d'una sola manera i el conjunt sigui lògic i coherent. Els episodis encadenats i articulats proporcionen al conte un començament, un desenvolupament i un final. Als nens els encanta trobar-se amb el personatge del seu conte favorit una vegada i una altra. Es creen vertaders lligams d'afecte i la necessitat de tenir un llibre amic a prop. El "lector" comença a seguir la narració i li agrada.

Paraules amb música

La poesia i la música dels textos formen part d'aquesta incipient aventura de la lectura. El text no s'ha de limitar a comentar l'escena, ha de suscitar emoció i introduir paraules noves, a manera de petit impacte lingüístic musical. Les paraules aporten emoció, sentiments, pensaments, anticipen l'acció. Cal potenciar l'efecte sorpresa perquè produeix reaccions molt positives en els més menuts, per això és important variar d'estils. Els infants no entenen tot el sentit d'allò que senten, però no cal donar massa importància a les paraules que són difícils per a ells, sempre que puguin intuir-ne el significat pel context de la frase. Per mitjà de la sonoritat, les paraules aporten imatges, fan eco. I el nen es deixa portar tant per la melodia de la veu com per les imatges. Navega absorbt en la seva forma de llegir particular. Si li llegim el conte a poc a poc deixarem que l'assaboreixi, que s'amari de paraules i de les imatges corresponents, afavorirem una trobada feliç. ■

Com explicar-lo

Virginia González. Mestra d'Educació Infantil

Les primeres trobades de l'infant amb la lectura són summament importants, i cal cuidar-les.

El paper de l'adult és fonamental perquè aquesta trobada sigui plaent. No n'hi ha prou de triar una història adequada, cal perdre la por al ridícul i ser un autèntic "mestre de cerimònies" per donar a la narració un toc personal que deixi empremta en l'audiència.

Com s'ha de fer? Per començar, el narrador ha de deixar-se captivar ell mateix pel relat si vol captivar l'oient.

El nen ha de percebre que ens agrada i que estem contents que participi amb nosaltres.

- Posem-nos còmodes, de manera que puguem gaudir del moment. No ens podem perdre ni un gest, ni una mirada.
- Adoptem un to de veu misteriós o d'entusiasme, segons el relat. Fer servir onomatopeies o emprar algun accessori (per exemple, un barret o una capa) donarà més realisme a la posada en escena.
- Cuidem la nitidesa, la precisió i l'adequació de les paraules,

i anem intercalant moments de silenci que permetin al nen comprendre els fets que va escoltant.

- Mantinguem un ritme viu, afegint-hi gestos, moviments, cançons, il·lustracions, marionetes... Això farà que no decaigui l'interès del nen.
- Fem que el nen canti, balli i repeteixi paraules, recurrent sovint als elements fàctics ("Saps què va passar?", "Què et sembla?"...) o a frases repetitives o cançons que el nen pugui reproduir al llarg de la narració. Així afavorirem la seva participació i l'ajudarem a seguir l'argument i a memoritzar-lo més fàcilment.
- Permetem que el nen preguntui i resolguem els seus dubtes. Les seves preguntes són una mostra d'interès pel conte i ens donen pistes de com l'interpreta.
- Acabar la història amb una reflexió l'ajudarà a captar l'ensenyança del conte.

I sobretot, gaudiu-lo plegats. L'hora del conte no és tan sols l'instant de contar una història, és un moment màgic en què pares i fills es converteixen en còmplices.

La lectura il·lusió

Perquè un nen o una nena aprengui a llegir, abans que res ha de voler fer-ho. I per despertar aquest desig des de l'escola infantil, no hi ha res millor que explicar-li històries interminables d'animals o llegir-li contes de bruixes, princeses i follets. Aquests i altres relats posaran en marxa la seva imaginació, arribat el moment, i l'animaran a explorar per si mateix l'apassionant món dels llibres.

de 4 anys
a 6 anys

A la conquesta del castell

Aprendre a llegir és un procés molt complex. Per això és tan bo transformar-lo en joc i plaer.

WWW.SHUTTERSTOCK.COM

L'adquisició de la lectura demana esforç. Abans de començar el procés, el nen ja intueix el repte colossal que implica aquest aprenentatge. El percep a través del desig, més o menys vehement, dels adults que l'envolten perquè comenci a llegir seguit. I aquest desig pesa massa per a un nen que està a punt de començar la Primària.

Llegir és voler i és poder

Els nens i les nenes intueixen que saber llegir és una condició imprescindible per participar plenament en l'estructura social i cultural dels adults. Llegir és una arma d'alliberament, de poder, una autèntica conquesta històrica que el nen d'avui ha de fer pròpia. Però llegir és una activitat complexa que exigeix, alhora, la confluència d'altres activitats mentals diferents: estar atent al codi, al sentit, a totes dues coses a la vegada... La voluntat dels pares i dels mestres no és suficient. És necessari que l'infant mateix ho vulgui. Però si li han llegit contes des de la més tendra infantesa, hi ha moltes possibilitats que tingui ganes de fer-los seus completament, de dominar-los llegint-los ell mateix, de ser autònom en la lectura. L'infant serà lector si, a més, li donem el temps necessari. Si anticipem etapes, encara

que sigui amb la millor intenció, ens arrisquem a trencar el ritme. Per això, els pares han de comprendre que és una feina inútil obligar els nens a repetir paraules soltes, sense sentit, o posar-los a desxifrar codis que no entenen. Per captar el seu interès i que ho passin bé, allò que poden fer els pares és llegir amb ells... des dels titulars d'un diari fins a les indicacions d'una etiqueta. De textos, n'hi ha per tot arreu, a l'abast de qualsevol mirada. I volen dir alguna cosa. Què? Als nens els encanta descobrir-ho amb el pare o la mare, a poc a poc, jugant. Però sense córrer més del que toca. Perquè no tots els nens aprenen a llegir en el mateix temps.

Cal llegir-los contes

Els infants que tenen problemes insalvables per aprendre a llegir són, generalment, els que no han vist mai llegir els seus pares o aquells a qui mai no han llegit contes. Com esbrinaran que llegint descobriran un missatge? Cal llegir-los contes moltes vegades perquè compreguin que a cada llibre hi ha una història. Arribar al final i veure com acaba és un plaer. Un plaer que, alhora, és la motivació per a l'aprenentatge i la recompensa de l'esforç. Ensenyar a llegir és una tasca que correspon a l'escola, però els pares també poden preparar el camí i establir les

bases d'afició a la lectura dels seus fills durant l'Educació Infantil.

Idees que ajuden

- Llegir contes als teus fills cada dia. El millor moment: de nit, al llit.
- No interrompre la lectura d'una història un cop començada. Per estructurar-la, el nen necessita un principi, un desenvolupament i un final.
- Els contes de por tenen la seva utilitat. Ajuden els nens a projectar les seves angoixes i agressivitat sobre els personatges.
- Els contes d'animals no són intranscendents. Serveixen perquè els nens hi vegin reflectides les seves vivències sense traumes.
- No cal atabalar-los amb històries "amb problema", perquè necessiten evadir-se de la realitat, somiar i deixar volar la imaginació. Però si la família travessa una situació difícil, se li pot explicar al nen una història que abordi el problema amb delicadesa perquè l'entengui a la seva mesura.
- No se'ls ha d'insistir que han d'aprendre a llegir per estudiar i treure bones notes.
- Si després d'escoltar un conte el nen vol parlar-ne, convé atendre'l. Però evitem fer-li preguntes sistemàtiques per veure si l'ha entès. Si volem analitzar-ho tot, desapareixerà la màgia. ■

Monstres, bruixes i companyia

Què passa pel cap de l'Elena, que adora els contes d'ogres i bruixes? La violència d'alguns contes no és perillosa per als nens. Al contrari, els ajuda a alliberar el seu inconscient.

El bo i el dolent dels contes de por

Amolts adults els preocupa, fins i tot els indigna, que els nens escoltin contes que consideren cruels i nocius, quan ells mateixos s'ho han passat bé llegint *La Caputxeta Vermella* i altres "crueltats" semblants durant la seva infantesa. No sembla que aquest tipus de conte hagi representat cap perill. Aquestes no són les històries que generen angoixes. Les pors hi són, constitueixen una realitat per a l'infant, i no les entén. Els contes parlen de les pors, les posen a l'escena i, d'alguna manera, ajuden a superar-les. Els contes són alliberadors, com afirma Bruno Bettelheim en el seu reconegut *Psicoanàlisi dels contes de fades*. Els contes transformen en imatges, en paraules, les pressions i els conflictes inconscients, difícils de suportar a causa de l'ansietat que generen.

L'infant s'allibera de les seves pors i de les seves angoixes projectant sobre els personatges de paper els seus propis sentiments agressius, els seus terrors, sobretot els que apareixen als malsons. Així, no és el nen lector sinó l'ogre qui trenca la porta de l'armari a cops de peu. No és al nen lector sinó al follet a qui castiguen per les seves enrabiades... Quin descans per al nen no estar involucrat directament en el problema!

No s'ha de tenir por de la "por" que el conte suscita en els nens. Per què renunciar a la tranquil·litat i la felicitat que els espera al final? A més, afrontar les pors és créixer. ■

Contes de por per a nens... sí o no?

A mesura que creixen, els nens van demanant que els expliquem històries de por: "Sisplau, explica'm un conte de por!". Aleshores ens sorgeixen preguntes: els agrada passar por?, és bo explicar-los una història de por essent tan petits?... En realitat, allò que demanen és ajuda, a través d'una eina segura, per alliberar-se de les seves pors.

La funció dels contes de por

La literatura infantil d'abans utilitzava els contes de por, sobretot, com a mecanisme de defensa davant de situacions perilloses. Tots recordem històries com la de l'home del sac, que tenia la finalitat única d'evitar que els nens parlessin o se n'uessin amb persones desconegudes. Però, actualment, aquest tipus de literatura infantil té una funció diferent: la de desmitificar allò que s'ha explicat al conte. És a dir, no busca despertar temors en els nens, sinó alliberar-los-en mitjançant històries en què es desmunten aquestes pors a través de l'humor o de la raó.

En general, els contes ajuden els nens a identificar tot tipus d'emocions: l'amor, la ira, l'enveja, la frustració, la por... Alhora, el nen té la possibilitat d'identificar-se amb els protagonistes i les situacions de la història, cosa que l'ajuda a enfrontar-se a reptes i temors des d'una zona de confort i facilitat la resolució dels diferents problemes que li puguin anar sorgint.

En concret, a través de les històries de por, els menuts tenen la possibilitat d'experimentar, de manera segura, la tensió i l'ansietat, que van augmentant al llarg de la narració, per alliberar-les al desenllaç, fins i tot quan el final no és el més adequat. De fet, un cop coneguin el conte i l'hagin assimilat de manera satisfactòria, els agradarà escoltar-lo una vegada i una altra, ja que aniran interioritzant els conflictes que s'hi exposen i imaginant noves formes de resolució.

Com diu l'escriptora de contes infantils Jacqueline Held en la seva famosa obra *Els nens i la literatura fantàstica*, hi ha temors que el nen busca, perquè li donen seguretat. Així com el joc del fet i amagar cura el nen del temor físic, els contes el curen d'una angoixa més com-

plexa. Per això és bo que el nen vegi projectats, en forma de ficció literària, els seus propis temors o angoixes, perquè els efectes d'allò que és fantàstic estan sempre més en funció d'una atmosfera determinada que dels temes explícits en si (no és el mateix explicar la Caputxeta amb un to seriós que amb un to humorístic).

A cada edat un conte

A l'hora de triar els contes, hem de tenir en compte l'etapa de desenvolupament evolutiu del nen, a més de la seva maduresa i la seva personalitat.

Abans dels 5 anys, no és gaire recomanable llegir aquest tipus d'històries, llevat d'alguns clàssics com *Pinotxo*, *Els tres porquets* o *Blancaneus i els set nans*, sempre i quan anem amb compte a l'hora de llegir-los. Cal donar-los una entonació adequada i evitar algunes parts si veiem que el nen està començant a experimentar tensió.

Serà a partir dels 5 o 6 anys quan el nen demanarà aquest tipus de contes, ja que, com hem dit més amunt, és una eina molt bonica i divertida per superar les seves pròpies pors. Aleshores convindrà triar contes en funció dels temors del nen. Per exemple, si té por a la fosca, a la soledat, etc., es pot optar per un conte en què aparegui aquest tema, com ara *Hansel i Gretel* o *El fantasma del palau*.

En definitiva, podem dir que sentir por té una funció d'una importància vital en el desenvolupament evolutiu de la persona, i que els contes de por només ajuden a destapar un temor que ja es trobava a dintre nostre i a enfrontar-nos-hi d'una manera adient, sense riscs i en un entorn protegit. ■

Cristina Saiz González
Psicòloga especialista
en nens i adolescents

La lectura descobriment

Atenció!

La gran aventura
de la lectura
autònoma
ha començat.
Qui ha dit por?
Serà un viatge
fantàstic,
sense decepcions,
feliç... si l'infant
descobreix que pot
posar en marxa,
quan vulgui
i com vulgui,
la fabulosa màquina
de la imaginació.
No hem d'interrompre
un nen quan està
absort en la lectura:
acaba de començar
un llarg viatge...

B. I. B.

**de 7 anys
a 9 anys**

Recomanacions per a primers lectors

Hi ha persones que no mostren el més mínim interès per la lectura. És una qüestió de temperament, d'entorn...

Cal tenir en compte que parlem d'una activitat que requereix concentració: reflexionar sobre les paraules, rebre passivament el pensament d'un altre... La lectura implica un cert silenci, aïllament, immobilitat, dedicació única.

Alguns no suporten bé aquest tipus d'exigències. Necessiten activitats sensorials, manuals i concretes; aire, espai, moviment.

Per a uns altres, les paraules són eines: serveixen per explicar, demanar, respondre. No s'embarcaran mai en la lectura d'una història imaginària.

Potser ningú els ha convidat mai a descobrir la màgia d'un conte.

Als 7 anys, els nens ja llegeixen, però els fa falta temps per saber utilitzar de debò els textos escrits. Perquè saber llegir és triar la lectura, entendre-la ràpidament, ser capaç de servir-se del contingut, enriquir-lo amb altres informacions, relacionar...

Els nens i les nenes de 7 anys no paeixen qualsevol llibre. El lector debutant i solitari necessita textos a la mesura de les seves capacitats, uns textos adequats a la seva sensibilitat que tinguin en compte la seva progressió lenta. Es tracta que compregui allò que llegeix, que s'ho passi bé i li quedin ganes de repetir.

Què podem fer els adults?

Podríem començar considerant tot allò que ens impulsa a triar un llibre. El toquem, el fullegem. L'aspecte té la seva importància, i també el tipus de paper i el nombre de pàgines. Fa ganes

manipular-lo? Com és la lletra? Fem la nostra tria tenint en compte un seguit de criteris gairebé inconscients que hem establert després d'experiències positives i negatives. Però els nens no gaudeixen d'aquests privilegis, no tenen dret a tocar: "tenen les mans brutes", "fan malbé els llibres", "els desordenen", etc. I tanmateix, els imposem: "Aquest llibre està molt bé per a tu", "Has de llegir molt per llegir bé".

En principi, ajudar un nen a ser lector és ajudar-lo a trobar el seu camí en l'intricat bosc dels llibres. És fonamental que descobreixi què vol i què li agrada.

La nostra orientació, la seva tria

Si sovint els nens no arriben al final d'una història no és per inconstància. Senzillament, no els ha interessat, no els ha motivat. Potser una altra història...

Per ajudar el lector, cal conèixer bé les seves preferències i la seva sensibilitat. Li agraden els animals, la ciència ficció, la prehistòria, les aventures...? És important fer-li una proposta variada. Si al nen li interessa el tema, s'esforçarà per comprendre el text referit a les imatges que veu. Perquè, sens dubte, les imatges són decisives en un primer moment.

Un cop davant d'un llibre atractiu, el lector ja autònom, però principiant i lent, segueix necessitant ajuda durant un temps. Hem de procurar suplir la seva falta de pràctica perquè no perdi el gust i l'encant del conte.

Podem deixar que comenci la història, llavors llegir-n'hi una part per avançar, i després deixar que la repengui. A vegades té ganes de compartir el seu plaer i parlar del conte, comentar, explicar...

Però si està atrapat per la lectura, val més no destorbar-lo en la seva interessant soledat. No passa res si no llegeix bé, si fa errors o no ho entén tot. Ell mateix s'anirà corregint a mesura que trobi el sentit d'allò que llegeix. Perquè no està fent un exercici de lectura. Està descobrint la lectura.

Els gustos són molt personals i cal respectar-los. Ara bé, a gairebé tots els lectors i lectores de 7-8 anys se'ls presenten un problema comú.

Alguns d'aquests problemes són evidents, però uns altres no tant.

Què els separa de la lectura

Repasar la informació proporcionada pels lectors mateixos pot clarificar les causes de la seva manca d'entusiasme per la lectura.

El primer contacte

- El tema no els interessa.
- No passa res a les primeres pàgines. És avorrit.
- No comprenen bé el plantejament de la història.
- Els costa imaginar-se l'escenari.
- No saben qui és qui i quina és la seva relació en la història.

El text

- No saben qui està parlant.
- Hi ha massa paraules desconegudes que trenquen la comunicació.

- El llenguatge és complicat i la lectura els exigeix un esforç extra. Es cansen de desxifrar.
- Hi ha recursos literaris adults.

L'argument

- El conte comença bé, però l'argument es complica com un laberint. Acaben perduts.
- La història no té ritme.
(El lector principiant necessita una estructura relativament simple i percebre que l'interès de la història va augmentant, que hi ha un desenvolupament i un desenllaç.)
- No hi ha protagonistes amb força.
- Hi ha massa personatges.

La part gràfica

- El conte gairebé no té il·lustracions.
(A l'etapa compresa entre els 7 i els 9 anys, l'aspecte visual és important. Necessiten la relació text-imatge.)
- Les pàgines són molt grans, tenen massa text.
(Necessiten espais blancs, un text airejat.)
- Les lletres són molt petites, la interlletra (l'espai entre les lletres) és molt tancada, la interlínia (l'espai entre les línies) és molt estreta.
- Les il·lustracions estan abans o després dels textos corresponents i no completen la informació.

La llista és oberta, perquè pot ser interminable. Però tenint en compte que l'oferta de lectura és molta i molt bona, cal que ens posem en el punt de vista del nen o la nena, amb la mateixa actitud i interès que quan els hem de fer un regal, el més bonic, el que els farà més feliços. Si, malgrat els nostres esforços, no aconseguim que un nen llegeixi als 7 o 8 anys, no perdem l'esperança. Potser als 12 anys descobrirà una lectura interessant: una novel·la, una revista, un llibre científic, un còmic... i partir d'aquí arrencarà la història d'un lector entusiasta. ■

La lectura comprensiva

Una eina de coneixement

Virginia González. Psicòloga escolar i mestra d'Educació Infantil

Aprendre a llegir no és gens fàcil. La lectura no és tan sols un procés de descodificació. Comprendre el significat aïllat de les paraules aporta poc, perquè el missatge de text està en el vincle i la interacció que hi ha entre les unes i les altres. Només quan s'extreu el missatge i s'integra en els coneixements d'un mateix es pot parlar de comprensió. És tota una relació complexa entre llegir, comprendre i aprendre.

Qualitat lectora

Saber llegir significa identificar les idees bàsiques del text, captar els detalls rellevants, poder emetre un judici de valor. En definitiva, equival a pensar sobre allò que s'està llegint. Llegir ràpidament no significa fer-ho bé, no n'hi ha prou a desxifrar visualment el text de forma automàtica. Es tracta de relacionar conscientment la informació nova amb la que ja es té emmagatzemada a la ment, es tracta d'entendre el contingut, d'augmentar els coneixements del lector. És important prendre's el temps que calgui per poder-se fer una representació coherent d'allò que s'està llegint.

Comprensió i aprenentatge

La comprensió lectora juga, doncs, un paper primordial perquè es produeixi un aprenentatge efectiu. Els hàbits de la lectura comprensiva s'adquireixen abans dels 11 anys, i més ràpidament en la lectura silenciosa, ja que l'atenció no s'ha de repartir entre la pronunciació, els signes i les idees. Es tracta d'un procés individual, diferent en cada persona, i que depèn d'un gran nombre de factors: de l'estructura o la dificultat del text, dels motius que impulsen a llegir, dels coneixements

previs de cada lector, de les seves actituds, de les seves característiques personals, etc. I també implica les habilitats de percebre, interpretar, memoritzar, organitzar i valorar.

Algunes estratègies

El plaer de la lectura no sol sorgir de manera espontània. Els pares hem de propiciar un ambient favorable que desperti en els petits el desig de llegir i donar-los eines que les ajudin a desgranar el significat dels textos. Abans que siguin capaços de comprendre allò que llegeixen sense l'ajuda de l'adult, caldrà portar-los de la mà per poder enganxar-los a l'hàbit lector.

1. Crear un entorn còmode i sense interrupcions, és a dir, prendre's el temps que calgui per llegir amb concentració de manera reposada, amb la finalitat d'entendre-ho tot.

2. Assegurar-nos que el nen no té cap problema visual o auditiu.

3. Anticipar-se a la lectura. Si saben d'entrada quins són els aspectes més interessants i quines les parts fonamentals del text, l'actitud dels nens serà més activa i s'estimularà la concentració i la comprensió.

4. Analitzar l'estructura del text els ajudarà a descobrir la idea principal: frases importants, frases secundàries, paraules clau, ordre de successió de les idees, relacions entre elles... Ajudarà molt llegir, rellegir, subratllar i fer esquemes. Als primers nivells educatius, els resums es poden substituir per dibuixos.

5. Aclarir el significat de les paraules que desconeixen o els dubtes que els sorgeixen, ja sigui deduint-ho del context o fent servir el diccionari i triant l'accepció més adequada.

6. Treballar per erradicar hàbits que denoten deficiències, com ara haver

de seguir amb el dit les línies de text o haver de pronunciar les paraules en veu alta per identificar-les.

7. Fomentar un interès permanent per la lectura, oferint-los històries atractives amb il·lustracions i textos adequats a la seva edat i animar-los a parlar-ne.

8. Emprar la lectura en altres activitats escolars perquè vegin que és útil.

9. Gran varietat d'activitats divertides: descobrir absurds, interpretar dibuixos i historietes, dibuixar un text llegit, dibuixar instruccions o els passos necessaris per fer una cosa, seguir ordres per escrit, endevinalles, escriure relats i compartir-los amb els altres, etc.

Comprendre allò que llegeixen no tan sols els permetrà passar-ho bé amb les seves aventures favorites, sinó que podran enfrontar-se de manera intel·ligent a textos molts diversos. Així podran accedir a una infinitat d'informació que els enriquirà i augmentarà la seva capacitat d'expressió, i podran estructurar les seves idees, la qual cosa els permetrà emetre un judici crític sobre tot allò que van llegint. ■

Què llegir

Als 7-9 anys són ideals els llibres d'aventures, misteri i màgia. En aquesta edat estan desenvolupant el pensament analític i lògic, i s'ho passen molt bé amb els contes fantàstics perquè els permeten imaginar coses impossibles, sabent que les situacions no passen així.

Tot i que ja poden llegir textos més llargs, encara cal cuidar molt la part gràfica i la senzillesa del vocabulari perquè puguin comprendre allò que llegeixen sense la necessitat d'un adult.

Els dubtes dels pares

Els pares es preocupen tant si els seus fills llegeixen massa com si no ho fan, i també per allò que llegeixen. Els seus dubtes tenen resposta.

Llegeix llibres de nadó

Potser té ganes de llegir aquests contes perquè li recorden emocions de quan era petitó. Deixeu-lo llegir si això és el que vol! En la lectura, com en altres moltes coses, progressar no és tan sols acumular coneixements nous, sinó també tornar a pensar en els que un ja té. I a més, un bon llibre té sempre diversos nivells de lectura i pot interessar a un lector a diferents edats.

Destrossa els llibres

És habitual que ho facin els nadons, que fan servir les mans i la boca abans que res per descobrir el món... i els llibres. Però als 7, 8 o 9 anys ja no és tan normal. Amb tot, hi ha diverses maneres de destrossar un llibre. Si escriu el seu nom a la primera

pàgina, subratlla o anota al marge de les pàgines, vol dir que el llibre li agrada. I si el trenca, arrenca pàgines o el trepitja? S'imposa una "xerrada educativa". Però potser té les seves raons per destrossar-lo: que l'hagin obligat a llegir-lo o que no li agradi gens ni mica.

Sempre llegeix els mateixos

No és necessàriament una pèrdua de temps. Rellegeix un llibre perquè li agrada, perquè vol sentir-lo de nou, perquè cada cop el veu de forma diferent i hi descobreix detalls nous. Quan un nen demana altre cop el mateix llibre és perquè es tracta d'una bona història. El costum de rellegir té també una explicació psicològica: rellegir les matei-

xes històries dona als nens una mena de seguretat en un món on tot canvia sense parar, sobretot, si a la seva vida quotidiana hi ha manca d'estabilitat.

Encara vol que li llegeixin en veu alta

No es tracta d'un caprici, sinó d'una necessitat, encara que ja sàpiga llegir. Cal preparar la transició. Per exemple, que el pare o mare llegeixi un capítol i l'infant un altre. O que comenci a llegir-li una història apassionant abans de posar-se a dormir i a l'hora d'apagar el llum li prometi que l'endemà seguiran llegint plegats. Segur que, impacient per saber com continua la història i ja capaç de llegir pel seu compte, devorarà diverses pàgines abans d'adormir-se.

És el meu llibre!
L'estava llegint jo!

Només llegeix tebeos

Bé, és preferible que llegeixi tebeos per gust que llibres per imposició, que poden fer-li avorrir la lectura. El millor és deixar-lo amb els tebeos, però també posar al seu abast altres llibres.

Només llegeix revistes

Les revistes, com els tebeos, permeten que els nens accedeixin d'una manera més fàcil a la paraula escrita. Hi ha nens que, en comptes de submergir-se en el món imaginari d'una història, prefereixen informar-se, llegir ràpidament, mirar les fotografies...

Una bona revista proposa moltes formes de lectura i molts temes. El plaer de llegir no es troba tan sols en les històries fantàstiques!

Diu que li fan mal els ulls quan llegeix

Potser no és un pretext per no llegir. Un de cada set nens té problemes a la vista.

Si es queixa de molèsties als ulls o de mal de cap, cal que el vegi l'oftalmòleg. Sobretot si, a més, presenta altres símptomes, com ara llegir amb el llibre massa a prop del nas, si se salta una línia o llegeix la mateixa dues vegades, es cansa molt aviat, etc.

No llegeix mai

No cal amoïnar-se! És normal que als 8 o 9 anys s'estimi més jugar que no estar assegut llegint. I que s'estimi més envoltar-se de persones reals abans que de personatges imaginaris. És precipitat dir que a un nen de 7, 8 o 9 anys no li agrada llegir. Potser li agrada i no sap perquè mai li han proposat llibres que li interessin prou. Cal llegir-li històries. Potser la seva vocació de lector es despertarà més endavant. ■

Punts bàsics d'ajuda

Quina lectura triar?

1. Una bona lectura és un text adequat a l'edat del nen que ha de connectar amb els seus gustos: un conte de fades, de misteri, d'animals... El resum que habitualment va al dors d'un llibre i un cop d'ull a l'interior poden donar a l'adult una idea del contingut. Una lectura de qualitat ha de tenir, a més, un nivell de llenguatge accessible al nen.

2. Les il·lustracions no són tan sols una cosa agradable, serveixen també per comprendre millor la història i per crear un clima envoltant. Complementen el text.

3. Revistes, còmics, llibres, tots els suports de lectura tenen atractiu i utilitat. La premsa per a nens no està tan estesa com seria desitjable, però ofereix unes possibilitats enormes per la varietat de temes, d'imatges i de registres de lectura. A més, les historietes que inclouen proporcionen un magnífic exercici de lectura imatge-text.

4. Una bona lectura no té per què tenir moltes pàgines.

5. Les lectures infantils que els adults recorden amb plaer no sempre agraden als nens d'avui.

6. A vegades, un bon llibre resulta pesat. El millor és reservar-lo. Insistir-hi seria contraproductiu. Més endavant pot arribar a ser interessant.

Bones idees

1) Regalar un conte. Hi ha moltes ocasions per fer-los un regalet, no només en les dates importants. I els contes encaixen perfectament

en la llista de «capricis i premis», tant a casa com a l'escola.

2) Despertar la seva curiositat.

Un cop d'ull a les il·lustracions, unes frases que resumeixin el tema, pinzellades a manera de temptació poden suscitar en el «públic» un gran interès per saber què més passarà.

3) Fer un tracte. «Jo et llegeixo un capítol i tu em llegeixes el següent».

4) Compartir la diversió. Una bona narració infantil proporciona diversió als nens i també als adults. Un bon conte infantil compartit crea una complicitat molt especial. És curiós contrastar opinions amb els nens o ajudar-los a formar-se un criteri. En qualsevol cas, impossible avorrir-se.

5) Portar un amic a la butxaca.

Un llibre o una revista no són peces de museu guardades sota clau. Es presten, es porten a la motxilla, es fan servir a casa, a l'escola, a la platja... Es gaudeixen. No hi fa res que hi hagi sorra entre les seves pàgines o que hi quedi alguna empremta al paper... Un llibre o una revista tenen vida pròpia.

6) Col·leccionar. Una biblioteca és una suma d'històries i dibuixos molt estimats que el nen «ordena» per colors, mides... La seva biblioteca és també un reflex del seu petit món.

7) Llegir a casa. La llar, la família són fonamentals per aficionar el nen a la lectura, perquè confereixen als llibres connotacions de joc, de diversió, d'il·lusió, enfront de les d'obligatorietat o deure, més pròpies de l'ambient escolar. D'una altra banda, la lectura escoltada als pares o germans estableix un corrent inigualable d'afectivitat.

Donar-los el més important... és el nostre **PROJECTE**

No tenim una recepta màgica, però triem amb molta cura allò que més ajudarà a créixer els vostres fills.

la imaginació

Qui no **SOMIA** no pot viure la seva vida. Històries, reportatges, imatges boniques, invents científics, herois... Aquí té amb què alimentar els seus somnis.

... coneixements

Pàgines plenes de preguntes i **RESPOSTES** sobre les petites i grans qüestions de la vida, del món i de l'actualitat.

... habilitats

Fer amb les **MANS** manualitats, cabanyes, pastissos, experiments científics, ioga i jocs és tan bo per al seu estat d'ànim com per al seu futur.

... bon humor

Una vida sense **RIURE** no és vida! L'humor no es decreta, el riure sorgeix i es propaga. Així el món es fa alegre i és possible creure en la felicitat.

... reflexió

Al final es fa preguntes. És la tasca prodigiosa de la **LECTURA**. El seu cap, el seu cor i el seu cos s'embarquen en un viatge. Un viatge interior cap a allò llunyà, sorprenent, bell i no tan bell del món a través dels reportatges.

... compartir

Sentir-se sorprès, commogut, trencat de riure, escandalitzat, amb llàgrimes amb ulls, empipat... El correu dels lectors, la seva primera carta, el seu primer correu electrònic. Però, sobretot, les converses familiars s'enriquiran amb dades, endevinalles i paraules cultes. D'aquesta manera, la complicitat i la **CULTURA** es combinen a casa!

